

Duszpasterstwo charytatywne

Lektury:

- * Leon XIII, Encyklika *Rerum novarum*, 15.V.1891.
- * *Dekret o apostołstwie świeckich*, n. 8.
- * Jan Paweł II, Encyklika *Dives in misericordia*, 30.XI.1980. (zwłaszcza R.VII: *Miłosierdzie w posłannictwie Kościoła*) skrót DiM
- * Jan Paweł II, Adhortacja *Christifideles laici*, n. 53-54.
- * Benedykt XVI, Encyklika o miłości chrześcijańskiej *Deus caritas est*, 25.XII.2005.
- * Drugi Polski Synod Plenarny (1991-1999), *Posługa charytatywna Kościoła*.
- * Instrukcja Episkopatu Polski o pracy charytatywnej w parafii, z 19.XI.1986.
http://www.szczecin.caritas.pl/pliki/file/strony/28/instrukcja_konferencji_episkopatu_polski.pdf
- * ks. W. Przygoda, *Posługa charytatywna Kościoła w Polsce*, Lublin 2004.
- * ks. J. Koral, *Podstawy działalności charytatywnej Kościoła na przykładzie organizacji Caritas*, Kraków 2000 (w aneksie: *Instrukcja Konferencji Episkopatu Polski o pracy charytatywnej w parafii*, z 30 listopada 1986 r., *Statut Caritas Polska*, z 10 października 1990 r.)
- * Ks. W. Przygoda, *Charytatywna funkcja Kościoła*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, TN KUL, Lublin 2006, s. 130-138.
- * ks. T. Wielebski, *Chorych duszpasterstwo*, w: tamże, s. 143-147.

1. Podstawy biblijno-teologiczne posługi charytatywnej Kościoła

„Wszelka działalność apostolska winna rodzić się z miłości i z niej czerpać swe siły” (Dekret o apostołstwie świeckich, 8)

Miłość miłosierna = „Miłosierdzie jest darem miłości, jest jakby drugim jej imieniem, a zarazem właściwym sposobem jej objawiania się” (JPII, *Dives in misericordia*, 7)

- Objawienie miłości Bożej w akcie stworzenia. Bóg stwarza świat z miłości. Wszystkie dzieła Stwórcy „ukoronowane miłosierdziem” (św. Faustyna)
- Objawienie jeszcze większej miłości Bożej w odkupieniu człowieka (Boży plan zbawienia = plan miłości). Miłość miłosierna tzn. przebacząca, mimo ludzkiego grzechu, mimo odwrócenia się od Boga i wzgardy miłości Boga.
- Objawienie a zarazem najpełniejsza realizacja miłości miłosiernej w Chrystusie
Modlitwa z Wigilii Paschalnej: „Wszchemogący, wieczny Boże, Ty jesteś godny podziwu w swoich dziełach, spraw niech wszyscy przez Ciebie odkupieni zrozumieją,

że wspaniałe było dzieło stworzenia, a jeszcze wspanialsze jest dzieło zbawienia, które się dokonało przez wielkanocną ofiarę Chrystusa”.

Bóg

Miłosierdzie jednym z zasadniczych przymiotów Boga.

U źródeł przymierza Boga ze swym ludem już w Starym Testamencie leży miłość i ojcowski stosunek. Np. Pwt 7, 12-13 „Strzeż przeto poleceń, praw i nakazów, które ja tobie polecam dzisiaj pełnić. Za słuchanie tych nakazów i pilne ich wykonywanie będzie ci Pan, Bóg twój, dochowywał przymierza i miłosierdzia, które poprzysiągł przodkom twoim. Będzie cię miłował, błogosławił ci i rozmnoży cię”.

„Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu” (1J 4,16)

Imię w języku Biblii oznacza istotę. Imieniem Boga jest miłość.

Bóg „Ojciec miłosierdzia” (2 Kor 1,3)

Bóg bogaty w miłosierdzie (por. Ef 2,4)

Chrystus

Daje świadectwo o miłości miłosiernej słowem i czynem

➤ **głosi** miłość miłosiernej:

przypowieści np. o miłosiernym Samarytaninie (Łk 10, 30-37), o synu marnotrawnym (Łk 15, 11-32).

stawia jako wzór do naśladowania: „Bądźcie miłosierni jak Ojciec wasz w niebie jest miłosierny” (Łk 6, 36) - nieodzowny warunek naśladowania Boga

„Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią”(Mt 5, 7)

➤ **czyni** miłosierdzie wobec ludzi

nie przechodzi obojętnie obok ludzkich kłopotów, cierpień; lecz wszelkie choroby i wszelkie słabości wśród ludzi (por. Mt 4, 23). Najpierw leczy dusze (uzdrowia duchowo) potem ciało

odpuszcza grzechy (np. Mt 9,12) istotą miłosierdzia w najgłębszym sensie jest uzdrowienie wewnętrzne człowieka i przywrócenie na powrót relacji z Bogiem.

➤ **realizuje najdoskonalej** poprzez oddanie życia krzyżu z miłości dla ludzi

„To jest moje przykazanie, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem. Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich” (J 15, 12-13)

Kościół na wzór Chrystusa:

głosi i wyznaje miłosierdzie

odwołuje się do miłosierdzia

realizuje miłosierdzie

wychowuje do miłosierdzia

Człowiek

„Człowiek dociera do miłosiernej miłości Boga, do Jego miłosierdzia o tyle, o ile sam przemienia się wewnątrznie w duchu podobnej miłości w stosunku do bliźnich”.
(Dives in misericordia, 14)

2. Podstawowe zasady charytatywnej działalności Kościoła

- Miłosierdzie nie jest uczuciem litości ani słabości, poniżającej godność człowieka. Przeciwnie, dowartościowuje człowieka.
- Dives in misericordia, 14: Miłosierdzie nie jest tylko dawaniem. Nie jest aktem jednostronnym. Taka sytuacja bliższa byłaby sprawiedliwości, tworzyłaby dystans m. dobro-czyńcą a dobro-biorcą. Jestem obdarowywany także przez mojego dobro-biorcę, choć rodzaj tego dobra jest inny (np. za dobro materialne otrzymuję dobro duchowe: wdzięczność, modlitwę). W każdym wypadku jestem obdarowywany przez Chrystusa, który przyjmuje akt miłosierdzia jako czyn okazywany Jemu samemu. Miłosierdzie zatem stanowi czynnik „doskonalszego zrównania pomiędzy ludźmi”, „Czynnik kształtujący stosunki wzajemne między ludźmi w duchu najgłębszego poszanowania wszystkiego co ludzkie oraz wzajemnego braterstwa”.

Relacja między miłosierdziem a sprawiedliwością:

- Prymat miłosierdzia nad sprawiedliwością.
- Miłosierdzie nie jest rozdawnictwem jałmużny, utrudniającym dążenie do sprawiedliwości i rozwiązywania aktualnych problemów społecznych
- „Najpierw trzeba zadość uczynić wymaganiom sprawiedliwości, by nie ofiarować jako darów miłości tego, co się należy z tytułu sprawiedliwości” (DA 8)
„Autentyczne miłosierdzie jest jakby głębszym źródłem sprawiedliwości”.
miłosierdzie „doskonalszym wcieleniem sprawiedliwości” (DiM 14)
Sprawiedliwość zrównuje ludzi w dobrach przedmiotowych (równe prawa, równy podział dóbr materialnych), miłość zrównuje ludzi w godności.

Miłość miłosierna w stosunku do człowieka ma dwa aspekty:

1. Miłość Boga w człowieku. Bóg identyfikuje się z każdym człowiekiem („coście uczynili jednemu z braci, Mnieście uczynili...” - Mt 25, 40)
2. Miłość człowieka dla niego samego. Ze względu na jego godność, jako obrazu Boga. „Miłość człowieka w Bogu” („Miłujcie się wzajemnie jak ja was umiłowałem” - J 15, 12). Nie można człowieka traktować instrumentalnie jako „okazji” do miłowania Boga.

Cechy miłości miłosiernej:

- **współczucie**, „odczuwanie jak on” (uznanie za swoje cudzych potrzeb, przeżyć, co staje się podstawą gotowości do pomocy). Chrystus przyjmuje ludzkie ciało (wcielenie), by „współczuć” z człowiekiem.
- **bezinteresowność**; miłość nie szuka utylitarnych korzyści, nie zawiera chęci panowania nad innym, nie ma względu na osobę, kocha mimo słabości a niekiedy ze względu na słabości („Miłość nie szuka swego” - 1 Kor 13, 5)
- **motywacje nadprzyrodzone** - jej źródłem jest Ewangelia a nie pobudki czysto humanitarne (filantropijne).
Sprowadzenie posługi miłości do czysto humanitarnego wymiaru groziłby „horyzontalizmem” religijnym. Czynimy miłosierdzie, gdyż wszyscy jesteśmy braćmi i siostrami mającymi wspólnego Ojca w niebie (por. Mt 23, 8-9). Naśladujemy Boga, który umiłował nas i dał nam swego Syna (por. J 3, 16)

Obowiązek miłosierdzia spoczywa

1. na każdym poszczególnym wyznawcy Chrystusa
 2. na Kościele jako wspólnocie Paweł VI: „Winniśmy dążyć do utworzenia Kościoła miłości Ecclesia caritatis, jeśli chcemy, by Kościół był zdolny do dogłębnej odnowy samego siebie i do odnowy świata wokół siebie”.
- W Kościele ma dokonywać się nieustanne wzajemne przekazywanie dóbr - wspólnota wzajemnej posługi (diakonia). Miłość podstawą budowania Kościoła - wspólnoty

Miłość miłosierna nieodzowną formą komunikacji Kościoła ze współczesnym światem. Kościół daje się rozpoznać po dziełach miłości (DA 8)
„Trwali oni w nauce Apostołów i we wspólnocie... Ci wszyscy, co uwierzyli, przebywali razem i wszystko mieli wspólne. Sprzedawali majątki i dobra i rozdzielali je każdemu według potrzeby... Wielbili Boga, a cały lud odnosił się do nich życzliwie. Pan zaś przymnażał im codziennie tych, którzy dostępowali zbawienia”. (Dz 2, 42-47)

„**Opcja preferencyjna na rzecz ubogich**” przypominana często przez Papieża - ludzie dotknięci jakkolwiek niedolą pozostają w centrum uwagi i czynnej troski Kościoła.

Kościół powołany do budowania „cywilizacji miłości” (Paweł VI, Jan Paweł DiM 8)

niektóre odnośne priorytety „cywilizacji miłości”:

- duch nad materią
- osoba przed rzeczą
- miłosierdzie przed sprawiedliwością
- więcej być niż mieć
- etyka przed techniką

Miłość ogarnia

1. wszystkich ludzi (także innych wyznań i religii, niewierzących)
2. wszystkie warunki i stany ludzkiego życia

Wybrane obszary ludzkiej nędzy:

- a/ potrzebujący pomocy duchowej (załamani psychicznie, opuszczeni, wątpiący, błędzący)
- b/ pozbawieni praw i prześladowani (więźniowie, internowani...)
- c/ chorzy (także psychicznie), sterani wiekiem, niepełnosprawni, narkomani, alkoholicy
- d/ rodziny (wielodzietne, alkoholików, narkomanów, bezrobotnych, rozbite, zdemoralizowane, samotnie wychowujący dzieci...)
- e/ bezrobotni
- f/ dzieci i młodzież (biedne, osierocone, opuszczone, zaniedbane, opóźnione w rozwoju, wychowankowie domów dziecka, zakładów opiekuńczych...)
- g/ podróżni, emigranci, pielgrzymi, studenci zagraniczni, włóczędzy (tzw. będący w drodze)
- h/ dotknięci klęską (wypadki, pogorzelnicy, powodzianie...)
- i/ potrzebujący innej pomocy, np. usług.

Jan Paweł II mówi o „wyobraźni miłosierdzia”: wyczulenie na ciągle nowe sytuacje potrzeb ludzkich, którym trzeba zaradzać.

3. Niektóre praktyczne zasady pracy charytatywnej**Usuwać przyczyny zła a nie tylko jego skutki**

dążyć, by otrzymujący dziś wsparcie systematycznie wyzwalać się i stawali się samowystarczalni, aktywizowanie do samodzielności; niekiedy potrzeba zwyciężać niewiedzę, lęki, kompleksy, niezaradność, niewiedzę, nieświadomość swoich możliwości i niewiarę w siebie.

Zasada pomocniczości: pomoc winno nieść najpierw najbliższe środowisko (rodzina, sąsiedzi). Dopiero, gdy nie czynią tego lub nie są w stanie sami tego uczynić, charytatywna troskę przejmują inne instytucje (parafia, caritas, instytucje pomocy społecznej itp.)

Od pomocy do samopomocy.

Zabezpieczenie **życia** i stworzenie **warunków godnych** do życia (*Populorum progressio* 21)

Działanie charytatywne ma trwać **tak długo jak długo człowiek jest w potrzebie** (nie opuszczać człowieka)

Integralność oddziaływania: integralne spojrzenie na człowieka, pomoc zarówno materialna, jak i duchowa.

Racjonalizacja działań. Działalność charytatywna powinna rodzić się spontanicznie wśród wszystkich ludzi. Niemniej jednak wymaga racjonalizacji, a to by pomoc była skuteczna. Działanie metodyczne, odpowiednio przygotowane i zorganizowane, prowadzone również przez kompetentnie przygotowane osoby i organizacje. Stąd potrzeba odpowiednich komórek Caritas na szczeblu diecezji, kraju, parafii bądź innych zespołów charytatywnych.

Rozeznanie przyczyn i obszarów ludzkiej nędzy.

Potrzeba studiów, obserwacji, badań. Praktycznie każda parafia obserwuje swoje środowisko, np. wywiad duszpasterzy poprzez kolędę, na katechizacji, wywiad przez osoby z zespołu Caritas.

Konieczność spisu (kartoteka, dziennik pracy zespołu caritas)

4. Kościół wychowuje do miłosierdzia**Aspekty formacji charytatywnej:**

a/ duchowa (uwzględniająca treści teologiczne już wyżej przedstawione) dokonuje się przez rekolekcje, dni skupienia, konferencje, udział w liturgii, lekturę Pisma św. i odpowiedniej literatury ascetycznej, modlitwę, itd.

b/ metodyczna: przygotowanie do posługi. Poznanie metod pracy (np. pomocy specjalistycznej), umiejętność rozeznania środowiska (np. psychika chorych, starych)

Szczegółowe wskazania:

- Przekonywanie iż istnieje ścisły związek między autentycznym życiem religijnym a aktywnością na polu miłosierdzia chrześcijańskiego.
- Przemienianie wewnętrznie każdego chrześcijanina w ducha miłosiernej miłości Boga (o wielu aspektach wychowania była już mowa wyżej) a zwłaszcza
- Przekonywanie, że miłosierdzie jest:
 - powinnością moralną,
 - cnotą chrześcijańską,
 - uzdolnieniem (charyzmatem),
 - podstawową zasadą społeczną (sprawiedliwość nie rozwiąże wszystkich problemów ludzkości)

- Przewycięzanie stereotypów, że miłosierdzie uwłacza godności ludzkiej
- Przekonywanie, że miłosierdzie dowartościowuje człowieka
- Przełamywanie stereotypów myślowych rodzących uprzedzenia a nawet wrogość wobec dotkniętych nieszczęściem, np. chorych psychicznie, narkomanów, alkoholików, chorych na AIDS - akceptowanie słabszych i chorych
- Przekonywanie, by zwyciężać zło dobrem (Rz 12, 21) - miłosierdzie wprowadza harmonię społeczną, gdyż zrównuje ludzi nie tylko w dobrach przedmiotowych ale w ich godności
- Przekonywanie, iż cierpienie może być rodzajem łaski i drogą apostołstwa.
JPII, Christifideles laici, 53: „Słowa św. Pawła apostoła, które powinny stać się programem ich [chorych, cierpiących] życia, są światłem pozwalającym dostrzec, że sytuacja, w której się znaleźli, jest także łaską; «w moim ciele dopełniam braki udreń Chrystusa dla dobra Jego Ciała, którym jest Kościół» (Kol 1, 24). Właśnie to odkrycie doprowadziło Pawła do radości: «Teraz raduję się w cierpieniach za was» (Kol 1, 24)”.
CHL 54 „Jednym z celów tej odnowionej działalności duszpasterskiej, która musi w sposób skoordynowany angażować w jakiś sposób wszystkich członków kościelnej wspólnoty, jest traktowanie chorego, niepełnosprawnego lub osoby, która cierpi, nie jako biernego podmiotu miłości i posługi Kościoła, ale jako *czynny i odpowiedzialny podmiot dzieła ewangelizacji i zbawienia*. W tej perspektywie Kościół ma i pragnie głosić dobrą nowinę w społeczeństwach i kulturach, które zatraciwszy sens ludzkiego cierpienia, „cenzurują” wszystko, co porusza temat tej trudnej życiowej rzeczywistości. Dobra nowina zawiera się w przesłaniu, że cierpienie może mieć dla człowieka i dla samego społeczeństwa także znaczenie pozytywne, gdyż może się stać formą uczestniczenia w zbawczym cierpieniu Chrystusa i w radości Jego zmartwychwstania, a więc siłą, która uświęca i buduje „,
- Rola wzorców osobowych w wychowaniu do miłosierdzia:
Maryja Matka Miłosierdzia
Święci, którzy zrealizowali miłosierdzia (św. Brat Albert Chmielowski, św. Wincenty a'Paulo...)

5. Rodzaje działań duszpasterstwa charytatywnego:

a/ **Zwyczajna** opieka charytatywna. Mogą ją pełnić wolontariusze. Wchodzi ona w zakres zwyczajnej pracy duszpasterskiej księży: np. odwiedziny chorych, starszych, udzielanie pomocy duchowo-religijnej (posługa religijna), prosta pomoc usługowa (zakupy, sprzątnięcie,, przynoszenie posiłków, korepetycje, drobne naprawy itp.)

b/ **Kwalifikowana** opieka (potrzebuje osób odpowiednio przygotowanych i specjalistycznego zaplecza), np. pielęgniarstwo, świetlice parafialne, domy pogodnej jesieni, sierocińce, kolonie charytatywne, wczaso-rekolekcje itd.)

c/ **Poradnictwo** charytatywne: kwestie prawne (zakres przysługujących świadczeń), wychowawcze, medyczno-higieniczne, religijne (dla osób przeżywających trudności religijne)

d/ **Nadzwyczajne akcje:**

* w trybie normalnym: dni chorych, tygodnie miłosierdzia, odwiedziny chorych w domach, Msza św. u chorych, udzielania sakramentów (por. liturgiczny podręcznik „Duszpasterstwo chorych”)

* w trybie pilnym: pomoc powodzianom, pogorzelncom, ofiarom wojny, uchodźcom itp.

6. Współpraca w dziele miłosierdzia

Obejmuje współpracę

* wewnątrzkościelną między parafialnymi inicjatywami a diecezją i szczeblem ogólnopolskim oraz światowym; między zwyczajnym duszpasterstwem a zrzeczeniami kościelnymi

* ponadkościelną między instytucjami kościelnymi a świeckimi oraz innych wspólnot religijnych

cel współpracy:

- wzajemnie wspomóc się
- wymienić doświadczenia i metody pracy
- nie dublować się i objąć wszystkich sprawiedliwie

7. Instytucje i zespoły w dziele charytatywnym

Parafia - Fundamentalna rola parafii

Parafialny zespół charytatywny (dziś dąży się do przekształcenia w parafialne zespoły Caritas)

Zespół parafialny to grupa stałych osób zaangażowanych: mobilizuje całą parafię, rozpoznaje potrzeby, inicjuje, organizuje i koordynuje dzieła charytatywne

Pomocnicy charytatywni wspierający w miarę możliwości czasowych zespół parafialny

Rejonowi opiekunowie charytatywni (obejmują wydzielony rejon w parafii)

Sekcyjni opiekunowie charytatywni (realizują różne specjalistyczne zadania: np. pielęgnarska opieka nad obłożnie chorymi, opieka nad dziećmi specjalnej troski).

- **Stolica Apostolska: Dykasteria ds. Integralnego rozwoju człowieka**

Zaczyna działalność od 1 stycznia 2017 r.

Łączy w sobie zadania dotychczasowych Papieskich Rad: Cor unum, Iustitia et Pax, Rady ds. Duszpasterstwa Migranców i Podróżujących oraz Rady ds. Zdrowia.

Z Motu proprio „Integralny rozwój człowieka w świetle Ewangelii” (z dn. 17.08.2016):

„Kościół, w całym swoim istnieniu i działaniu, jest powołany do promowania integralnego rozwoju człowieka w świetle Ewangelii. Rozwój taki dokonuje się przez troskę o niezmiernie dobra, jakimi są sprawiedliwość, pokój i ochrona stworzenia. Następca apostoła Piotra, działając na rzecz utwierdzenia tych wartości, nieustannie dostosowuje współpracujące z nim organizmy, by mogły lepiej wychodzić naprzeciw oczekiwaniom mężczyzn i kobiet, którym z powołania mają służyć.

Dlatego, aby urzeczywistnić troskę Stolicy Świętej w wyżej wymienionych zakresach, jak również w tym, co dotyczy zdrowia i dzieł miłosierdzia, ustanawiam Dykasterię do spraw integralnego rozwoju człowieka. Ta Dykasteria będzie szczególnie kompetentna w kwestiach dotyczących migracji, potrzebujących, chorych i wykluczonych, zmarginalizowanych i ofiar konfliktów zbrojnych oraz katastrof naturalnych, więźniów, bezrobotnych i ofiar jakiegokolwiek formy niewolnictwa i tortury”.

http://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20160817_humanam-progressionem.html

W kompetencji dykasterii znajdują się dotychczasowe zadania Papieskiej Rady dla Popierania Postępu Ludzkiego i Chrześcijańskiego „Cor unum”. Rzeczone Rada Utworzona została 15.08.1971 r. M.in. Koordynowała inicjatywy różnych instytucji i organizacji katolickich w zakresie rozwoju gospodarczego, kulturalnego oraz postępu naukowego i technicznego. Pośredniczyła między konferencjami biskupów a instytucjami katolickimi w celu lepszego podziału dóbr materialnych. Czuwała nad sprawnym organizowaniem pomocy dla dotkniętych klęskami żywiołowymi. Podejmowała specjalne zadania charytatywne zlecone przez papieża.

W jej skład wchodziły różne instytucje charytatywne, m.in. Caritas Internationalis. Była więc wobec nich ośrodkiem jednoczącym działalność w duchu ewangelicznym, chroniła tę działalność przed interesownością.

Lektura: 25-lat działalności Cor Unum, L'Osservatore Romano (wyd. polskie) 1/1997 s. 56.

Patrz też:

http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/corunum/corunum_it/profilo/istituzione.html

- **Caritas Polska** jest instytucją charytatywną Konferencji Episkopatu Polski. Została reaktywowana 10 października 1990 roku. patrz: <http://www.caritas.pl>
„Działa w oparciu o ustawę z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego. Od 2004 roku posiada status organizacji pożytku publicznego (KRS 0000198645). Caritas Polska koordynuje pracę 44 diecezjalnych i archidiecezjalnych Caritas w Polsce, wspierając je wykonywaniu ich zadań. Ponadto Caritas Polska pełni rolę reprezentacyjną (występując w imieniu Caritas w Polsce na szczeblu krajowym i międzynarodowym), formacyjno-informacyjną (prowadząc szkolenia, sympozja, rozpoznając obszary i skalę ubóstwa w Polsce), operacyjną (inicjując ogólnopolskie zbiórki funduszy dla Polski i zagranicy, organizując transporty humanitarne, udzielając pomocy doraźnej i długofalowej, materialnej, psychologicznej, prawnej i finansowej osobom bezrobotnym, bezdomnym, chorym, starszym, dzieciom z rodzin ubogich, a także imigrantom i uchodźcom)”.

Poszczególne diecezje mają swoje Caritas

Mogą powstawać: Parafialne koła Caritas, Szkolne koła Caritas,

- **Dziela Wincentyńskie.** Stowarzyszenia Pań i Panów św. Wincentego a Paulo.

- **Współpraca zakonów** - mają swoje tradycje, niektóre z nich specjalizują się na charytatywnym polu, np. bonifratrzy, albertyni, albertynki, szarytki. Winny włączać się we współpracę z diecezją i parafią.

* * *

Katechizm Kościoła Katolickiego w nowy sposób formułuje przykazania kościelne. „Piąte przykazanie - „Wierni są zobowiązani dbać o potrzeby Kościoła” - mówi, że wierni powinni dbać o potrzeby materialne Kościoła, każdy według swoich możliwości” (KKK 2043).

Kodeks Prawa Kanonicznego kan. 222: „1. Wierni mają obowiązek zaradzić potrzebom Kościoła, aby posiadał środki konieczne do sprawowania kultu, prowadzenia dzieł apostołstwa oraz miłości, a także do tego, co jest konieczne do godziwego utrzymania szafarzy.

2. Obowiązani są także do popierania sprawiedliwości społecznej, jak również, pamiętając o przykazaniu Pana, do udzielania pomocy biednym z własnych dochodów.”

Szczególne **powinność duchownych.** Część własnych dochodów powinni oddawać dziełom charytatywnym. Nie wolno przedkładać bogatego wystroju świątyń, wygod życia duchownych nad potrzeby charytatywne.

Lektura: relacja pomiędzy sprawiedliwością a miłością

Papież Franciszek

Bulla Misericordiae vultus

„Nie będzie bezużyteczne w tym kontekście opisanie relacji pomiędzy sprawiedliwością a miłością. Nie są to dwa aspekty sobie przeciwne, ale dwa wymiary tej samej rzeczywistości, która rozwija się stopniowo, aż do osiągnięcia swego szczytu w pełni miłości. Sprawiedliwość jest podstawową koncepcją dla społeczeństwa obywatelskiego, gdyż normalnie odnosi się do porządku prawnego, poprzez który stosuje się prawo. Przez sprawiedliwość rozumie się również to, że każdemu należy oddać to, co mu się należy. Biblia wiele razy odnosi się do sprawiedliwości Bożej i do Boga jako Sędziego. W rozumieniu biblijnym sprawiedliwość jest integralnym zachowywaniem Prawa i postawą każdego dobrego Izraelity zgodną z przykazaniami danymi przez Boga. Ta wizja jednak doprowadziła, i to wiele razy, do legalizmu, zasłaniając pierwotny sens i zaciemniając głęboką wartość, jaką posiada sprawiedliwość. Aby przezwyciężyć tę perspektywę legalistyczną należałoby pamiętać, że w Piśmie Świętym sprawiedliwość jest faktycznie rozumiana jako pełne zaufania zdanie się na wolę Boga.

Ze swej strony Jezus mówi częściej o ważności wiary, niż o zachowaniu Prawa. W ten właśnie sposób powinniśmy rozumieć Jego słowa, kiedy, znajdując się przy stole z Mateuszem i innymi celnikami oraz grzesznikami, mówi do faryzeuszów, którzy toczyli z Nim spór: «Idźcie i starajcie się zrozumieć, co znaczy: Chcę raczej miłosierdzia niż ofiary. Bo nie przyszedłem powołać sprawiedliwych, ale grzeszników»

(Mt 9, 13). W obliczu wizji sprawiedliwości, która jest niczym więcej, jak tylko zwykłym zachowywaniem Prawa, które dzieli osoby na sprawiedliwych i grzeszników, Jezus chce pokazać wielki dar miłosierdzia, które szuka grzeszników, aby zaoferować im przebaczenie i zbawienie. Stąd też staje się zrozumiałe, dlaczego z powodu tej swojej wizji uwalniającej

i będącej źródłem odnowienia, Jezus został odrzucony przez faryzeuszów i uczonych w Piśmie. Oni bowiem, aby być wiernymi Prawu, kładli ciężary na ramiona ludzi, niwecząc równocześnie miłosierdzie Ojca. Wezwanie do zachowywania Prawa nie może utrudnić zwrócenia uwagi na rzeczy niezbędne, które dotyczą godności osób.

Wezwanie Jezusa odnosi się do tekstu proroka Ozeasza — «Miłości pragnę, nie krwawej ofiary» (6, 6) — i jest bardzo znaczące w tym kontekście. Jezus potwierdza, że od tej pory regułą życia Jego uczniów będzie prymat miłosierdzia, jak o tym sam zaświadcza, dzieląc swój posiłek z grzesznikami. Miłosierdzie raz jeszcze jest objawione jako podstawowy wymiar misji Jezusa. Jest ono prawdziwym wyzwaniem wobec Jego rozmówców, którzy zatrzymują się tylko na aspekcie formalnym Prawa. Jezus natomiast wykracza poza Prawo; Jego dzielenie się z tymi, których Prawo uważało za grzeszników, pozwala zrozumieć, dokąd dochodzi Jego miłosierdzie.

Również Apostoł Paweł przebył podobną drogę. Zanim spotkał Chrystusa na drodze do Damaszku, jego życie było poświęcone w sposób całkowity osiągnięciu sprawiedliwości z Prawa (por. Flm 3, 6). Nawrócenie dokonane przez Chrystusa doprowadziło Pawła do wywrócenia jego wizji aż do takiego punktu, że w Liście do Galatów napisał: «my właśnie uwierzyliśmy w Chrystusa Jezusa, by osiągnąć usprawiedliwienie z wiary w Chrystusa, a nie przez wypełnianie Prawa za pomocą uczynków» (2, 16). Jego rozumienie sprawiedliwości zmieniło się radykalnie. Paweł kładzie teraz na pierwszym miejscu wiarę, a nie Prawo. To nie zachowywanie prawa zbawia, ale wiara w Jezusa Chrystusa, który wraz ze swoją Męką i Zmartwychwstaniem niesie zbawienie razem z miłością, które usprawiedliwia. Sprawiedliwość Boga staje się teraz uwolnieniem dla tych, którzy są uciśnieni przez niewolę grzechu i wszystkich jego konsekwencji. Sprawiedliwością Bożą jest Jego przebaczenie (por. Ps 51[50], 11-16).

Miłosierdzie nie jest przeciwne sprawiedliwości, lecz wyraża zachowanie Boga w stosunku do grzesznika, któremu to ofiaruje kolejną możliwość okazania żalu, nawrócenia i uwierzenia. Doświadczenie proroka Ozeasza pomaga nam zrozumieć przekroczenie sprawiedliwości w kierunku miłosierdzia. Epoka, w której żył ten prorok, jest jedną z bardziej dramatycznych w historii ludu wybranego. Królestwo jest bliskie zniszczenia; lud jest niewierny przymierzu, oddalił się od Boga i stracił wiarę ojców. Według ludzkiej logiki słuszne jest, by Bóg myślał o odrzuceniu niewiernego ludu: nie zachował on zawartego przymierza, a zatem zasługuje na należną karę, czyli na wygnanie. Potwierdzają to słowa proroka: «Powrócą do Egiptu i Aszszur będzie ich królem, bo się nie chcieli nawrócić» (Oz 11, 5). A jednak po tej reakcji, która odwołuje się do sprawiedliwości, prorok zmienia radykalnie swój język i objawia prawdziwe oblicze Boga: «Jakże cię mogę porzucić, Efraimie, i jak opuścić ciebie, Izraelu? Jakże cię mogę równać z Admą i uczynić podobnym do Seboim? Moje serce na to się wzdryga i rozpalają się moje wnętrzności. Nie chcę, aby wybuchnął płomień mego gniewu i Efraima już więcej nie zniszczę, albowiem Bogiem jestem, nie człowiekiem; pośrodku ciebie jestem Ja — Święty, i nie przychodzę, żeby zatracać» (Oz 11, 8-9). Św. Augustyn, jak gdyby komentując słowa proroka, mówi: «Łatwiej jest Bogu powstrzymać gniew, aniżeli miłosierdzie».[14] Tak właśnie jest. Gniew Boga trwa tylko chwilę, podczas gdy Jego miłosierdzie trwa na wieki.

Jeśli Bóg zatrzymałby się na sprawiedliwości, przestałby być Bogiem i stałby się jak wszyscy ludzie, którzy przywołują szacunek dla prawa. Sprawiedliwość sama z siebie nie wystarczy, a doświadczenie uczy, że odwoływanie się tylko do niej niesie ze sobą ryzyko jej zniszczenia. Z tego też powodu Bóg przekracza sprawiedliwość miłosierdziem i przebaczeniem. To nie oznacza umniejszenia sprawiedliwości bądź uczynienia jej zbędną, wręcz przeciwnie. Ten, kto błądzi, będzie musiał ponieść karę. Tyle że to nie jest koniec, ale początek nawrócenia, ponieważ doświadcza się czułości przebaczenia. Bóg nie odrzuca sprawiedliwości. On ją włącza i przekracza w jeszcze większym wydarzeniu, w którym doświadcza się miłości, która jest fundamentem prawdziwej sprawiedliwości. Musimy poświęcić wiele uwagi temu, co pisze Paweł, aby nie wpaść w ten sam błąd,

który Apostoł wypominał ówczesnym Żydom: «Albowiem nie chcąc uznać, że usprawiedliwienie pochodzi od Boga, i uparczywie trzymając się własnej drogi usprawiedliwienia, nie poddali się usprawiedliwieniu pochodzącemu od Boga. A przecież kresem Prawa jest Chrystus, dla usprawiedliwienia każdego, kto wierzy» (Rz 10, 3-4). Ta Boża sprawiedliwość jest miłosierdziem udzielonym wszystkim jako łaska na mocy śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Krzyż Chrystusa zatem jest sprawiedliwością Boga nad nami wszystkimi i nad światem, ponieważ ofiaruje nam pewność miłości i nowego życia”.